

Lifelong Learning in Europe (LLinE)

Telo, osećanja i učenje

Mi o LLinE

Pred nama se nalazi broj *LLinE in EU* časopisa, posvećen temama koje nisu čest predmet pažnje autora koji se bave obrazovanjem i učenjem odraslih. Kao razlog za smanjeno pridavanje značaja kreativnom izrazu kroz telo, pokret, umetnički doživljaj i emociju, najčešće se navodi *kartezijanski dualizam*, tj. razdvajanje ili svojevrsan raskol između uma i tela, u skladu s kojim intelekt dobija potpuni prioritet u odnosu na ostale aspekte čoveka koji, budući da postaju sekundarni, gube značaj i ulogu koju inače imaju u njegovom razvoju kao ljudskog bića. Polazeći od premise da razum vodi čoveka ka ekonomskom i tehnološkom prosperitetu i uopšte civilizacijskom progresu, oblast obrazovanja i učenja odraslih usvaja obrazac prema kome se favorizuju intelekt i kognitivne sposobnosti, a obrazovanje, postavljeno na tim temeljima, smatra se glavnim sredstvom napretka. Ipak, sve je veće interesovanje i sve je više radova koji pokazuju da su učenje i razvoj u uskoj vezi sa celokupnim habitusom, sa emocijama, kreativnošću, igrom, improvizacijom, buđenjem spontanosti, umetničkom ekspresijom i emotivnim doživljajem. Takva istraživanja nas na neki način vraćaju na integralna promišljanja čovekove suštine i njegovog razvoja, podsećajući nas na to koliko je on kompleksan i omogućavajući nam da ga vidimo kao jedinstveno i celovito biće. Ovakvi pristupi osnažuju tvrdnju da čovek nije samo *homo sapiens*, već ujedno i *homo ludens*, *homo sentiens*, *homo performer*...

Najnoviji broj časopisa *LLinE* posvećen je upravo ovim temama. Iz njega prenosimo uvodni tekst i tematsku najavu.

Tamara Nikolić Maksić

Markus Palmen, LLinE, broj 4/2013 MONAH I PEVAČ¹

Zamislite dve scene. Jedna prikazuje monaha, a druga pevača. Monah je proveo godine zatvoren u svojoj keliji, disciplinujući telo, meditirajući. Nastoji da postigne duhovno prosvetljenje. Monah smatra da telo treba da se isključi, utiša, zaobiđe, da bi se prišlo istini. Očigledno je za monaha učenje samo stvar uma i duha.

Pevač je proveo godine usavršavajući svoj instrument – glas. Upravo sada vežba težak odlomak koji zahteva tehničku veštinu. Koristi mozak da prevedu note u muziku i zapamti stihove. Koristi mišiće i disanje da stvori tehniku na kojoj počiva njegov glas. Ali nešto i dalje nije sasvim kako treba. Svaku notu peva savršeno, ali odlomak deluje nedovršeno. Pisma neće zaista zaživeti dok pevač ne uspe da uhvati emociju iza muzike. Za pevača, učenje je spoj uma, tela, i emocija.

Naša osnovna pretpostavka u ovom broju jeste da je učenje holistički proces, da uključuje telo i emocije, a ne samo intelekt. Drugim rečima, stajemo na stranu pevača, a ne monaha. Ovo nije kontroverzna izjava: većina ljudi bi se verovatno intuitivno složila da je učenje posao za sva čula.

Ipak, priznajemo da je telesno učenje nejasan koncept. Ne bi trebalo da se meša sa konceptom stilova učenja, prema kojem se oni koji uče klasifikuju u *kinestetičke*, *vizuelne* ili *auditivne* tipove i zatim se podučavaju odvojenim, njima prilagođenim metodama. Istraživači raspravljaju intenzivno o tome da li je uopšte korisno prilagođavati se učenikovom stilu učenja. U ovom broju se zalažemo za metode koje angažuju različita čula umesto da se fokusiramo samo na jedno. Zalazimo duboko u svakodnevne živote onih koji podučavaju odrasle, kao i umetnika, učeći iz prve ruke o uspešnim obrazovnim iskustvima gde su uključivani telo i emocije. Ove metode često u osnovi imaju umetnost: mnogi od članaka opisuju umetnost kao prečicu do emocija polaznika.

Štaviše, nadamo se da ovaj broj nudi i opuštajuću pauzu od dominantnog obrazovnog diskursa koji naglašava veštine i kompetencije neophodne za svet rada – već će martovsko izdanje LLinE-a biti posvećeno PIAAC-u! Kao dodatak našim uobičajenim tromesečnim tematskim izdanjima časopisa, LLinE će imati i nove sadržaje i sveže informacije svake dve nedelje. Deo tih sadržaja i dalje će biti u vezi sa aktuelnom temom LLinE-a – objavljiivaće se pre i posle izdavanja pojedinačnih tematskih brojeva i tako ih obogaćivati. Deo sadržaja predstavljace i tematski tekstovi, serije članaka i dragocenosti iz naše bogate arhive.

---

¹ Članak je preveden i preštampan iz LLinE časopisa (<http://www.lline.fi/en>) uz dozvolu autora i redakcije.

Ali da se vratimo na trenutak do monahove kelije. Ako on konačno doživi prosvetljenje, da li je to trijumf uma nad materijom? Ili njegovo navodno odricanje tela zapravo nesvesno stavlja njegovo telo u samu srž iskustva učenja?

Preveo Mark Daniels

